

9 april 2019
Documentnummer: 2019-029622, FC
Dossiernummer : K6480

Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen ter vaststelling van de Rekening 2018 en de 9^e wijziging van de Begroting 2019.

1. Samenvatting

Wij leggen in de Rekening 2018 verantwoording af over de in 2018 geplande doelen, prestaties en middelen. Hierbij volgen wij de opzet van de Begroting 2018.

Over het jaar 2018 is sprake van een voordelig rekeningresultaat van afgerond € 9,8 miljoen. Bij dit resultaat doen wij een achttal bestemmingsvoorstellen (zie besluit D) waarmee dit bedrag volledig bestemd is.

Voorgesteld wordt:

- A. De Grondexploitatie (GREX) Blauwestad 2019 vast te stellen en de looptijd te handhaven op 20 jaar. Op basis van de GREX Blauwestad 2019 verlagen we de voorziening Blauwestad met € 2.046.000. Deze vrijval komt ten gunste van de reserve Compensatie dividend Essent;
- B. Op grond van de Provinciewet de geheimhouding te bekrachtigen van de GREX Blauwestad 2019 die ter inzage in de Statenkast ligt;
- C. De Rekening 2018 vast te stellen met een gerealiseerd resultaat van € 9.776.917;
- D. Het gerealiseerd resultaat 2018 als volgt te bestemmen:
 - i. In verband met het vrijvallen van gelabelde bedragen ouder dan 5 jaar binnen de:
 - a. Algemene reserve ad € 250.000,00
 - b. Reserve ESFI ad € 596.161,16
 - c. Reserve Cofinanciering Kompas ad € 23.555,80
 - d. Reserve Provinciale meefinanciering ad € 1.166.619,69in totaliteit € 2.036.336,65 laten vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve en de reserve Cofinanciering Kompas op te heffen;
 - ii. Het nadeel van € 531.796 als gevolg van het treffen van een voorziening voor het Investeringsfonds Groningen B.V. te dekken uit de Algemene reserve - onderdeel incidentele weerstandscapaciteit;
 - iii. De kosten als gevolg van de handhaving bij North Refinery ad € 261.921 te dekken ten laste van de Algemene reserve - onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit;
 - iv. In verband met overboekingen van 2018 naar 2019:
 - a. € 9.790.800 toe te voegen aan de Algemene reserve. Hiermee blijven deze middelen overeenkomstig het oorspronkelijke doel beschikbaar;
 - b. Toekennen van categorie 1 voor structurele overboekingen aan:
 - i. Radarvoorziening Eemshaven tot en met 2021;
 - ii. Programmamanagement Eems-Dollard 2050, Dubbele Dijk en Kleirijperij tot en met 2021;
 - iii. Kadewerken Noord-Willemskanaal tot en met 2021;
 - iv. Compensatiepakket verduurzaming OV tot en met 2022;
 - v. Verduurzaming OV tot en met 2020;
 - vi. Gastvrij beveiligen tot en met 2020;
 - vii. Betere informatievoorziening tot en met 2020;
 - v. De in 2018 vrijvallende middelen van de duurzaamheidsleningen ter grootte van € 690.022 in te zetten voor energiemaatregelen in de gebouwde omgeving;
 - vi. De vrijval van twee vastgoedsubsidies uit het Actieprogramma Werk, Energie en Leefbaarheid ad € 458.920 toe te voegen aan de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden;
 - vii. Het stamkapitaal (reserve Compensatie dividend Essent) aan te vullen met € 833.614 vanuit het rekeningresultaat 2018 conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2017 (26/2017) over de investeringen in Groningen Airport Eelde en het bijbehorende Compensatiepakket;

- viii. € 833.614 toevoegen aan de begrotingsruimte 2019-2023 (nieuw beleid collegeperiode 2019-2023);
- E. De 9^e wijziging van de Begroting 2019, betreffende de overboekingen uit 2018 en de overige bestemmingen van het rekeningresultaat 2018, vast te stellen;
- F. De volgende stukken voor kennisgeving aan te nemen:
1. Verslag van bevindingen controle jaarrekening van de accountant en de reactie van ons college hierop;
 2. Beantwoording Statenvragen over de jaarrekening c.a.

2. Doel en wettelijke grondslag

Wettelijke grondslag

- Op basis van artikel 201 van de Provinciewet bieden wij u de Rekening 2018 ter vaststelling aan.
- In november 2003 heeft u de Verordening Accountantscontrole provincie Groningen (ex artikel 217 Provinciewet) en in april 2017 de Financiële Verordening provincie Groningen 2017 (ex artikel 216 Provinciewet) vastgesteld. In de Verordening Accountantscontrole staan onder meer eisen die aan de jaarlijkse accountantscontrole worden gesteld. De goedkeurings- en rapporterings-tolerantie voor de controle op de jaarrekening zijn op 19 december 2018 vastgesteld. Dit heeft als uitgangspunt gediend voor de door de accountant uitgevoerde controlewerkzaamheden. De accountant controleert de jaarrekening en geeft op basis hiervan een verklaring waarin hij een oordeel geeft over de rechtmatigheid van financiële rechtshandelingen en het getrouwe beeld van zowel de baten en lasten als de grootte en de samenstelling van het vermogen.
- Artikel 196 lid 1 van de Provinciewet stelt dat besluiten tot wijziging van de begroting uiterlijk tot het eind van het begrotingsjaar genomen kunnen worden. Daarom is alleen voor het jaar 2019 een begrotingswijziging opgenomen. In onderdeel 6.2.4.2 van deze voordracht gaan wij nader in op de bestemming van het rekeningresultaat 2018.

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient de geactualiseerde grondexploitatie vastgesteld te worden door Provinciale Staten, alvorens deze in de jaarrekening kan worden verwerkt. Met onze accountant is daarom afgesproken dat de Grondexploitatie Blauwestad 2019 vóór besluitvorming door uw Staten over de Jaarrekening 2018 ter vaststelling wordt aangeboden. De GREX Blauwestad 2019 ligt vertrouwelijk ter inzage in de Statenkast.

3. Procesbeschrijving en planning

In het najaar van 2017 heeft u de Begroting voor het jaar 2018 vastgesteld. Vervolgens rapporteerden wij u via de Voorjaarsnota (juli 2018), de Najaarsnota (oktober 2018) alsmede via de digitale monitor over de uitvoering ervan. Bij de rekening leggen wij nu verantwoording af over de realisatie van het voorgenomen beleid, de daarvoor uitgevoerde activiteiten en de besteding van de middelen. Met de vaststelling van de Rekening 2018 sluiten wij de P&C-cyclus af.

Het bijlagenboek bij de rekening bevat naast een aantal verplicht voorgeschreven bijlagen een aantal rapportages waarvan uw Staten besloten hebben deze te betrekken bij het traject van de jaarrekening.

In uw vergadering van 29 mei 2019 zal de Rekening 2018 worden behandeld.

4. Begroting

In deze voordracht stellen wij een 9^e wijziging van de Begroting 2019 voor waarmee middelen, conform het voorstel bestemming Rekeningresultaat 2018 beschikbaar worden gesteld in het begrotingsjaar 2019.

5. Inspraak/participatie

Niet van toepassing.

6. Nadere toelichting

In deze paragraaf gaan wij eerst in op de Grondexploitatie Blauwestad. Daarna gaan wij in op de Rekening 2018.

6.1 Grondexploitatie Blauwestad (GREX)

Historie (2016 en 2017):

In 2016 is - vanwege nieuwe BBV-wetgeving - de looptijd van de GREX teruggebracht van 35 naar 20 jaar. Dit leidde tot een voorfinanciering van kosten ad € 36,97 miljoen die later wordt terugverdiend. Voor de voorfinanciering van deze kosten hebben we in de Rekening 2016 een voorziening Blauwestad opgenomen van € 36,97 miljoen. Deze voorziening is voorgefinancierd uit de reserve Compensatie dividend Essent. Doordat in 2017 de verkoop van de kavels ruimschoots de planning overtrof is deze voorziening in 2017 verlaagd met circa € 3,1 miljoen.

Ontwikkelingen 2018:

Wij zijn verheugd te kunnen constateren dat het ook in 2018 goed is gegaan met de uitgifte van kavels in Blauwestad. In 2018 overtreft de realisatie van verkochte kavels (53 stuks) ook weer ruimschoots de planning (26 kavels). Als gevolg hiervan zijn in de jaren 2017 en 2018 al 119 kavels verkocht. Dit mooie resultaat in 2018 heeft ervoor gezorgd dat de voorziening Blauwestad in 2018 met circa € 2,046 miljoen kan worden verlaagd. De verlaging van € 2,046 miljoen zal ten gunste komen van de reserve Compensatie dividend Essent.

BBV-verslaggevingsregels:

Vanuit de BBV-verslaggevingsregels is het noodzakelijk om jaarlijks de Grondexploitatie te actualiseren. In deze grondexploitatie handhaven wij voor de Blauwestad de looptijd op 20 jaar (richttermijn vanuit de BBV is 10 jaar), dit is conform de looptijd van de Grondexploitatie 2017 en 2018. Ernst & Young Real Estate Advisory Services (EY REAS) heeft onze Grondexploitatie 2019 onafhankelijk getoetst en kan zich hierin vinden. Hieraan liggen de volgende argumenten ten grondslag:

1. Er zijn ontwikkelovereenkomsten afgesloten met een aantal ontwikkelaars. Gegeven het feit dat deze overeenkomsten nog een potentiële uitgiftecapaciteit van 154 projectwoningen vertegenwoordigen komt dit overeen met het aantal woningen voor de komende 6 jaar, zoals voorzien in de grondexploitatie. Daarnaast is belangrijk te vermelden dat de verkoop van vrije kavels de afgelopen 3 jaar de planning heeft overtroffen. Indien deze trend zich de komende jaren doorzet, is de prognose van de vrije kavels voor de komende jaren in belangrijke mate onderbouwd.
2. Na het verstrijken van de eerste 10-jaarstermijn (eind 2028) is reeds 90% van de totale nog te realiseren kosten gemaakt. Het grootste deel van de nog te realiseren kosten na 2028 (94%) is gerelateerd aan VTU (voorbereidingskosten, toezichtkosten en uitvoeringskosten) en transactiekosten (notariskosten e.d.). Het risico op een toenemende boekwaarde zonder parallelle verkopen is hiermee beperkt. Ook geldt dat er voornamelijk opbrengsten zijn geprognosticeerd na eind 2028, en dat deze middels het niet toepassen van opbrengstindexatie voldoende worden beheerst.
3. Het plan heeft een resterende uitgifteopgave van 1.191.513 m² (netto) grond. Deze grond wordt uitgegeven middels een viertal deelprojecten (Havenkwartier, Park, Riet en Wei). Er wordt momenteel in alle deelgebieden grond uitgegeven en bovendien worden thans ook kosten gemaakt. Wanneer de 10-jaarstermijn wordt toegepast, zal het project slechts voor een beperkt deel tot ontwikkeling zijn gebracht waardoor sprake zal zijn van een kwalitatief zwak ontwikkeld gebied. Vanuit maatschappelijk oogpunt is dit niet wenselijk.

EY REAS heeft vastgesteld dat bovenstaande argumenten voor ons verdedigbaar zijn en ons derhalve in staat stellen gemotiveerd af te wijken van de richttermijn van 10 jaar voor de grondexploitatie 2019 Blauwestad. Wij merken hierbij op dat de aanwezigheid van voldoende ontwikkelovereenkomsten, de huidige positieve verkoopresultaten en het feit dat wij bij verschillende parameters (inflatiepercentage en opbrengstenpercentage) aan de voorzichtige kant ramen, essentiële argumenten vormen voor het afwijken van de 10-jaarstermijn.

6.2 Rekening 2018

Met de Rekening 2018 leggen wij verantwoording af aan uw Staten over de realisatie van het gevoerde beleid, zoals opgenomen in de Begroting 2018 en de daarop volgende documenten uit de P&C-cyclus 2018. De Rekening 2018 is de vierde en tevens laatste rekening binnen de collegeperiode 2015-2019.

De Rekening 2018 bestaat uit de volgende vier delen:

1. 2018 in vogelvlucht;
2. Programmaverantwoording;
3. Paragrafen;
4. Jaarrekening.

Hierna gaan wij per deel in op enkele aandachtspunten.

6.2.1. 2018 in vogelvlucht

Met een infographic is aangegeven welke onderwerpen voor ons prioriteit hadden in 2018. Tevens blikken wij in dit deel terug op de belangrijkste hoogtepunten van het afgelopen jaar.

6.2.2. Programmaverantwoording

De programmaverantwoording bestaat uit acht programma's, die opgedeeld zijn in deelprogramma's. Ieder programma begint met een terugblik op de prioriteiten uit 2018. Vervolgens is bij de deelprogramma's een verantwoording opgenomen van de voorgenomen prestaties en (deels verplichte) indicatoren. Ook enkele reguliere activiteiten zijn verantwoord in de Rekening 2018 mits ze specifiek zijn voor 2018 en/of een relatie hebben met het collegeakkoord. Aan het slot van ieder deelprogramma hebben wij de lasten en baten opgenomen inclusief een verschillenanalyse.

Qua opzet hebben wij een wijziging aangebracht in de presentatie van de verschillenanalyses. Doel van deze aanpassing was vereenvoudiging, leesbaarheid, hoofdlijn en inzicht. De volgende wijzigingen zijn doorgevoerd:

- De grens voor financiële afwijkingen is verhoogd naar € 100.000 (was € 50.000);
- De analyse vindt plaats per deelprogramma in plaats van productgroep;
- De bedragen zijn consequent afgerond op € 1.000;
- De effecten voor lasten en baten staan naast elkaar in plaats van onder elkaar;
- Het effect op de reserves is geïntegreerd in de verschillenanalyse per programma in plaats van enkel bij programma 8. Hierdoor kan per programma het resultaat na reservemutaties worden gepresenteerd.

6.2.3. Paragrafen

De paragrafen in de rekening belichten vooral de beheersmatige kant van de Programma-verantwoording. Het BBV schrijft de volgende paragrafen voor: Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Bedrijfsvoering, Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Grondbeleid en Verbonden partijen.

Bij enkele paragrafen wordt het volgende opgemerkt:

1. De paragraaf **Weerstandsvermogen en risicobeheersing** is geactualiseerd ten opzichte van de tussentijdse herijking die eind 2018 plaatsvond (PS 6 februari 2019). Hierop doen zich twee wijzigingen voor:
 - a. *Gewaarborgde geldleningen/garanties (risiconr. A.1: Afname € 25.000)*
Omdat de waarde van de gewaarborgde geldleningen van zorginstellingen vanwege gedeeltelijke aflossing van een lening is afgenomen met € 170.000 (was € 0,85 miljoen; wordt € 0,68 miljoen), neemt de impact op het benodigd weerstandsvermogen ten opzichte van de tussentijdse herijking af met € 25.000 ($€ 170.000 \times 15\%$).
 - b. *Afvalbedrijven (risiconr. B.1: Toename € 200.000)*
De maximale waarde van het risico Afvalbedrijven is ten opzichte van de tussentijdse herijking toegenomen met € 9,6 miljoen en wordt nu ingeschat op € 38,6 miljoen. De gemiddelde kans is verlaagd van 18% naar 14%. Het effect op het benodigd weerstandsvermogen bedraagt hierdoor € 5,4 miljoen wat € 0,2 miljoen hoger is dan de tussentijdse herijking.
Het totaal aan risico's komt met deze actualisatie uit op € 10,6 miljoen (exclusief risico's revolverende fondsen). Beschikbaar is € 10,1 miljoen waarbij rekening is gehouden met de afwikkeling van het faillissement North Refinery gemaakte kosten in 2018 ad € 0,3 miljoen.

Het verschil tussen het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen en de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit (exclusief revolverende fondsen) bedraagt +/- € 0,5 miljoen. Gelet op het feit dat dit een afwijking betreft van minder dan 10% van de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit stellen wij voor om voor dit moment geen maatregelen te treffen om dit tekort aan te vullen.

2. In de paragraaf **Bedrijfsvoering** wordt o.a. ingegaan op de bedrijfsvoeringsopgaven waarvoor in de afgelopen jaren middelen beschikbaar gesteld zijn.
In deze paragraaf komen wij ook terug op de onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid. Wij zijn in 2018 gestart met een onderzoek naar de effectiviteit en efficiency van het regulier natuurbeheer (onderdeel van het programma Platteland en natuur - deelprogramma Natuur en landschap). Het streven is erop gericht dit onderzoek in de zomer van 2019 af te ronden.
3. In de paragraaf **Lokale heffingen** wordt bij het overzicht van de diverse heffingen conform BBV-regelgeving de mate van kostendekkendheid inzichtelijk gemaakt. De gerealiseerde baten mogen de ter zake gerealiseerde lasten in principe niet overschrijden. Per verordening wordt dat in de deelparagraaf 4.4 Overige heffingen inzichtelijk gemaakt.
De resultaten uit de heffing van Wabo-leges worden met een egalisatiereserve verrekend. In 2018 blijven de opbrengsten van de vergunningverleningen achter bij de werkelijk kosten. Het tekort in 2018 ad € 365.000 is onttrokken aan de egalisatiereserve Wabo. Het saldo van deze reserve bedraagt ultimo 2018 € 55.000. In de loop van dit jaar (via de P&C-cyclus) bepalen wij in hoeverre aanvulling van de reserve Wabo noodzakelijk is.

6.2.4. Jaarrekening

Dit deel bestaat voornamelijk uit de rekening van baten en lasten over 2018, de balans per ultimo 2018, inclusief de waarderingsgrondslagen en de toelichtingen. De accountant richt zich primair op de jaarrekening.

6.2.4.1. Rekeningresultaat 2018

Het resultaat wordt als volgt bepaald:

- Eerst bepalen wij het saldo van de lasten en baten van alle programma's;
- Dit saldo corrigeren wij met de gerealiseerde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- Hetgeen resteert is het gerealiseerde resultaat;
- Het gerealiseerde resultaat wordt vervolgens bestemd via deze voordracht (zie paragraaf 6.2.4.2).

In de tabel hierna lichten wij de resultaatbepaling cijfermatig toe. Vervolgens hebben wij aangegeven welke tien belangrijkste afwijkingen het resultaat verklaren. In deel 4 van de Rekening 2018 hebben wij de betreffende afwijkingen inhoudelijk toegelicht.

RESULTAAT	rekening 2017	primitieve begroting 2018	begroting 2018 na wijziging	rekening 2018	verschil
Totaal lasten	453.607	384.576	428.268	375.396	52.872
Totaal baten	389.550	311.940	411.339	414.760	3.421
Totaal saldo van baten en lasten	-64.057	-72.636	-16.929	39.364	56.293
Stortingen in reserves	170.622	19.186	129.322	166.766	-37.444
Onttrekkingen aan reserves	241.237	93.644	146.251	137.178	-9.072
Saldo mutaties op reserves	70.615	74.458	16.929	-29.587	-46.516
Gerealiseerd resultaat	6.558	1.822	0	9.777	9.777

Bedragen x € 1.000

De 10 belangrijkste verschillen (na verrekening met reserves)		
<u>Overboekingen categorie 2</u>		
1. Langere aanlooptijd verduurzamingsprojecten OV (incl. waterstofbussen)		5.500
2. Herzien bestedingsritme Dubbele dijk en Kleirijperij (Eems Dollard 2050)		2.231
3. Aangepaste fasering Kadewerken Noord-Willemskanaal		1.068
4. Overig		992
<u>Overig</u>		
5. Vrijval terugbetalingsrisico Duurzaamheidsleningen		655
6. Vrijval op gesubsidieerde projecten Actieprogramma WEL		459
7. Hogere opbrengst Motorrijtuigenbelasting		335
8. Voorziening Investeringsfonds Groningen		-532
9. Per saldo meer apparaatskosten ten laste van de exploitatie (toerekening)		-923
10. Afwaardering aandelenkapitaal NOM		-1.353
	Totaal 10 belangrijkste verschillen	8.432
Overige afwijkingen		1.345
	Totaal gerealiseerd resultaat	9.777

Bedragen x € 1.000

Het gerealiseerde resultaat bedraagt afgerond € 9,8 miljoen voordelig. In paragraaf 6.2.4.2 lichten wij toe op welke wijze wij dit resultaat willen bestemmen.

6.2.4.2. Bestemmingsvoorstellen, inclusief toelichting

Hierna hebben wij de bestemmingsvoorstellen opgesomd en toegelicht. Wij presenteren eerst de voorstellen die een positief effect hebben op de financiële ruimte, gevolgd door de voorstellen die een beslag leggen op de financiële ruimte.

Bestemmingsvoorstellen	Bedrag
<u>Ruimtegevende voorstellen</u>	
a. Vrijval uit reserves van gelabelde bedragen ouder dan 5 jaar	-2.036
b. Voorziening IFG BV 2018 ten laste van gespaarde middelen Algemene reserve	-532
c. Kosten 2018 Milieubedrijf North Refinery ten laste van weerstandsvermogen	-262
Totaal ruimtegevend	-2.830
<u>Ruimtevragende voorstellen</u>	
d. Overboeking categorie 2 toevoegen aan diverse kredieten 2019 - 2020	9.791
e. Vrijval duurzaamheidsleningen toevoegen aan energiemaatregelen gebouwde omgeving	690
f. Vrijval actieprogramma WEL toevoegen aan reserve Leefbaarheid/krimp	459
g. Aanvulling stamkapitaal (Reserve Compensatie dividend Essent)	834
h. Aanvulling begrotingsruimte 2019-2023	834
Totaal ruimtenemend	12.607
Totaal bestemmingsvoorstellen	9.777

Bedragen x € 1.000

Rekening houdend met deze bestemmingsvoorstellen is er geen vrij besteedbaar resultaat.

Ad a. Vrijval uit reserves van gelabelde bedragen ouder dan 5 jaar -/- € 2.036.336

Bij het opstellen van ons Collegeakkoord 2015-2019 hebben wij besloten om jaarlijks de gelabelde bedragen ouder dan 5 jaar in onze reserves te beoordelen. Wij hebben deze beoordeling uitgevoerd in het kader van de Rekening 2018. Bij de gelabelde bedragen zijn geen verplichtingen aangegaan. De beoordeling resulteert in een vrijval van afgerond € 2,0 miljoen ten gunste van de Algemene middelen. Dit bedrag is het resultaat van vrijval van gelabelde bedragen bij vier reserves:

1. Algemene reserve: € 250.000,00

Bij het introduceren van het eigen risicodragerschap voor arbeidsongeschiktheid in 2011 is voor het afdekken van dit risico gekozen voor een buffer van € 1,7 miljoen die in 2014 verlaagd is naar € 0,7 miljoen. Wij hebben nu een nieuwe beoordeling uitgevoerd die ertoe leidt dat een buffer van € 450.000 toereikend is op basis van de huidige uitgangspunten. Hierdoor kan € 250.000 vrijvallen.

2. ESFI: € 596.161,16

Bij de Begroting 2019 hadden wij in de reserve ESFI al een vrije ruimte gemeld van circa € 0,56 miljoen. Wij gaan deze vrijval nu effectueren. Dit bedrag kan worden verhoogd met € 40.000 vanwege twee oude afgesloten projecten.

3. Cofinanciering Kompas: € 23.555,80

In de reserve Cofinanciering Kompas resteert een saldo van € 23.555,80, terwijl de regeling reeds afgerond en afgesloten is. Wij stellen voor om de reserve Cofinanciering Kompas op te heffen en het resterende saldo vrij te laten vallen.

4. Provinciale meefinanciering € 1.166.619,69

In de reserve Provinciale meefinanciering stond een bedrag van € 1.166.619,69 gelabeld voor Stinag. Dit label was een buffer voor het risico dat Europa de EFRO bijdrage lager vast zou stellen. Nu de bijdrage vanuit Europa begin 2018 definitief is vastgesteld, is dit risico komen te vervallen en kan het bedrag dus als "vrij besteedbaar" aangemerkt worden en derhalve vrijvallen.

Ad b. Voorziening Investeringsfonds Groningen -/- € 532.000

Op grond van het BBV dienen deelnemingen te worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde. Uit de jaarrekening 2018 van het IFG blijkt dat over 2018 een verlies is gerealiseerd van afgerond € 532.000. Gelet op de verliezen in de periode 2015 tot en met 2018 is de marktwaarde van de deelneming in IFG lager dan de boekwaarde. Daarom is in de jaarrekening per eind 2018 een voorziening opgenomen van afgerond € 1.512.000.

Het verlies door hogere kosten dan opbrengsten wordt door ons gezien als een tijdelijk verlies. Immers pas bij exits (vervreemding van deelnemingen) uit ondernemingen worden opbrengsten gerealiseerd. Aangezien deze exits vaak pas na 5 tot 7 jaar plaatsvinden zullen gedurende deze periode de kosten hoger zijn dan de opbrengsten en is het de verwachting dat het IFG de komende jaren verlies zal maken. Consequentie voor de provincie is dat de verliezen gedurende deze periode in eerste instantie leiden tot ophoging van de voorziening op de deelneming IFG BV op onze balans. De ophoging van de voorziening zal worden gedekt uit de geormerkte middelen binnen de Algemene reserve specifiek voor IFG BV. Vanaf 2014 wordt de Algemene reserve in een periode van 7 jaar vanuit het krediet Provinciale meefinanciering verhoogd met € 8 miljoen. Wij stellen voor de voorziening van afgerond € 532.000 te dekken ten laste van de Algemene reserve.

Op het moment dat weer winst wordt gemaakt zal de voorziening worden verlaagd ten gunste van de Algemene reserve. Tussentijds wordt uiteraard de ontwikkelingen met betrekking tot de voorziening en de ruimte binnen de geormerkte gelden in de Algemene reserve gevolgd. Mocht blijken dat de ruimte niet toereikend is dan komen wij hierop terug.

Ad c. Milieubedrijven: North Refinery -/- € 262.000

In het kader van de handhaving bij North Refinery hebben wij voor afgerond € 262.000 aan kosten gemaakt voor o.a. juridische ondersteuning en schoonmaak. Conform voorgaande jaren gaan wij dit bedrag dekken uit de Algemene reserve, onderdeel incidentele weerstandscapaciteit.

Ad d. Overboeking kredieten 2018-2019 € 9.790.800

Het totaal aan over te boeken middelen 2018-2019 bedraagt € 27,8 miljoen, verdeeld over drie categorieën. Hiervan verloopt € 9,8 miljoen via de resultaatbestemming en € 18,0 miljoen via de reserve Overboeking kredieten. De volgende tabel geeft een nadere verdeling van de over te boeken kredieten.

Categorie	via rek.resultaat	via reserve OVB	Totaal
Structurele overboekingen (categorie 1)		17.594	17.594
Incidentele overboekingen (categorie 2)	9.791		9.791
Overboekingen decentralisatie-uitkeringen		447	447
Totaal	9.791	18.041	27.831

Bedragen x € 1.000

Structurele overboekingen (categorie 1)

Deze categorie heeft betrekking op meerjarige programma's of projecten, waarover eerder door uw Staten is besloten dat de middelen beschikbaar blijven tijdens de duur van het programma, project of activiteit. Deze middelen blijven via de bestemmingsreserve 'Overboeking kredieten' beschikbaar.

Incidentele overboekingen (categorie 2)

Deze overboekingen zijn verbonden aan toezeggingen die vertraging in de uitvoering oplopen. Het gaat hierbij om 14 overboekingsvoorstellen met een totaalbedrag ad € 9,8 miljoen. Hieronder zijn de betreffende overboekingen weergegeven.

Overboekingsvoorstel	Bedrag
1. Windenergie op land	47
2. Radarvoorziening Eemshaven	129
3. Internationaal kenniscentrum klimaatadaptatie	100
4. Dubbele dijk en Kleirijperij	2.231
5. Kadewerken Noord-Willemskanaal	1.068
6. Compensatiepakket verduurzaming OV	2.500
7. Verduurzaming OV	3.000
8. Revitalisering bedrijventerreinen	50
9. Uitvoeringsprogramma externe veiligheid	66
10. Noordelijke samenwerking / public affairs	41
11. Opkomstbevordering Statenverkiezingen	35
12. Gastvrij beveiligen	230
13. Betere informatievoorziening	200
14. Aanpassing fietsenstalling	95
Totaal	9.791

Bedragen x € 1.000

Decentralisatie-uitkeringen (categorie DU)

De overboekingen decentralisatie-uitkeringen betreffen overboekingen waarvan uw Staten reeds eerder hebben besloten deze beschikbaar te houden voor het oorspronkelijke doel.

Negatieve overboekingen

Bij de behandeling van de Rekening 2017 door uw Staten hebben wij toegezegd dat wij in het vervolg in de voordracht bij de rekening in zullen gaan op negatieve overboekingen. In de over te boeken middelen ad € 27,8 miljoen doen zich vijf negatieve overboekingen voor met een totaalbedrag ad € 2,2 miljoen. Het betreffen de onderstaande overboekingsvoorstellen die wij toelichtingen in bijlage 1 bij deze voordracht:

- Stichting Fonds Nieuwe Doen -/- € 178.000 (cat. 1)
- NAD Nuis exploitatie -/- € 56.700 (cat. 1)
- RHC Groninger Archieven -/- € 5.800 (cat. 1)
- Regionale investeringssteun Groningen -/- € 1.934.500 (cat. DU)
- Impuls omgevingsveiligheid -/- € 18.600 (cat. DU)

Begrotingswijziging

Wij hebben mandaat om de over te boeken middelen in categorie 1 en decentralisatie-uitkeringen reeds in de begroting voor de jaren 2019 en 2020 te verwerken ten laste van de bestemmingsreserve Overboeking kredieten. De overboekingsvoorstellen in categorie 2 zijn opgenomen in de aan deze voordracht toegevoegde begrotingswijziging.

Historisch overzicht Overboeking kredieten

Het verloop van de overboeking van kredieten gedurende de jaren 2011 tot en met 2018 blijkt uit de volgende opstelling (bedragen *inclusief* directe overboekingen).

Jaar	Bedrag (x € 1.000)	% van de begroting ¹⁾
2011-2012	11.585	2,9%
2012-2013	23.398	5,1%
2013-2014	24.566	5,4%
2014-2015	21.054	4,4%
2015-2016	10.612	2,1%
2016-2017	24.885	5,2%
2017-2018	15.538	3,5%
2018-2019	31.085	7,3%
Gemiddelde over 8 jaar	20.340	4,5%

¹⁾ Totale lasten begroting met uitzondering van stortingen in reserves

Het totaal van de overboekingsvoorstellen 2018-2019 is hoger dan in de afgelopen zeven jaren. Van de overboekingen maken een aantal hoge bedragen deel uit. In bijlage 1 bij deze voordracht noemen we betreffende posten en lichten deze toe.

Ad e. Vrijval Duurzaamheidsleningen toevoegen aan energiematregelen gebouwde omgeving € 690.000

In gezamenlijkheid met de provincies Drenthe en Fryslân zijn zogenoemde duurzaamheidsleningen verstrekt aan particulieren voor energiebesparende maatregelen. De provincie Drenthe was daarbij penvoerder en financiering vond plaats via een EFRO-subsidie. Inmiddels is de subsidie vastgesteld en valt daarmee de opgenomen balanspost voor mogelijke terugbetaling vrij. De vrijvallende middelen willen we inzetten voor energiebesparende maatregelen in de gebouwde omgeving.

Ad f. Vrijval WEL toevoegen aan reserve Leefbaarheid/krimp € 459.000

Twee vastgoedsubsidies uit het Actieprogramma Werk, Energie en Leefbaarheid zijn lager vastgesteld. Van het vrijgefallen bedrag ad € 609.000 is € 150.000 toegevoegd aan de reserve Actieprogramma WEL. De betreffende gemeente kan, onder voorwaarden, nog aanspraak maken op dit bedrag. Het resterende saldo ad afgerond € 459.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat, waarbij we voorstellen dit bedrag toe te voegen aan de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden.

Ad g. Aanvulling Stamkapitaal (Reserve Compensatie dividend Essent) € 833.614

Ad h. Aanvulling begrotingsruimte 2019-2023 € 833.614

Rekening houdend met de bestemmingsvoorstellen a. tot en met f. resteert nog een vrij te besteden bedrag ad € 1.667.228. Wij stellen voor om bij de bestemming van dit bedrag dezelfde methodiek te hanteren als bij voordracht 60/2018 over 'Vaststelling incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit voor het opvangen van incidentele risico's' (PS 8 februari 2019). Bij die voordracht is door uw Staten besloten om de vrijval die daarbij ontstond, nagenoeg gelijk te verdelen over enerzijds de toekomstige begrotingsruimte (52%) en anderzijds het stamkapitaal (48%):

- Aanvulling van de *toekomstige begrotingsruimte* had als doel om financiële ruimte te creëren voor nieuw beleid;
- Aanvulling van het *stamkapitaal* hield verband met de dekking van de investering in de toekomst van Groningen Airport Eelde en het bijbehorende compensatiepakket (zie hierna).

Wij stellen voor om deze verdeling (50%-50%) eveneens toe passen op het resterend rekeningssaldo 2018 wat na de bestemmingsvoorstellen a. tot en met f. € 1.667.228 bedraagt (50% is € 833.614).

Dekking investering toekomst Groningen Airport Eelde en bijbehorende compensatiepakket

In de Voorjaarsnota 2017 is de dekking van de investering in de toekomst van Groningen Airport Eelde en het bijbehorende compensatiepakket vastgesteld. Besloten is om de bijdrage uit het stamkapitaal ad € 14,8 miljoen weer aan te vullen uit toekomstige rekeningresultaten. Inmiddels hebben wij in de afgelopen periode de volgende aanvullingen gedaan:

- Voordracht Rekening 2017: Vanuit het Rekeningresultaat 2017 hebben wij afgerond € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld.
- Voordracht Kadernota Risicomanagement provincie Groningen: De vrijval uit de Algemene reserve onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit is voor € 4,4 miljoen toegevoegd aan het stamkapitaal.

Hiermee is het stamkapitaal per saldo inmiddels voor € 4,9 miljoen aangevuld. Wij stellen voor vanuit het Rekeningresultaat 2018 afgerond € 0,8 miljoen toe te voegen aan het stamkapitaal. Hiermee bedraagt de aanvulling in totaliteit € 5,7 miljoen en bedraagt de restantaanvulling € 9,1 miljoen.

6.2.4.3. Nieuw beleid/aanvullende bestedingsvoorstellen

Tot en met de Najaarsnota 2018 is een bedrag van € 33,8 miljoen beschikbaar gekomen voor nieuw beleid/aanvullende bestedingsvoorstellen. De specificatie van dit bedrag is opgenomen als bijlage in het bijlagenboek bij de Rekening 2018.

In de onderstaande tabel is de verdeling van de € 33,8 miljoen over de programma's weergegeven, alsmede de dekking hiervan. Uit de tabel blijkt dat niet alle middelen in 2018 besteed zijn. De middelen worden naar verwachting de komende periode besteed. De toelichtingen op de doorgeschoven middelen zijn onderdeel van deel 2 van de rekening. Via onze P&C-documenten voegen wij de doorgeschoven middelen weer toe aan de begroting van het betreffende jaar.

Omschrijving	Budget 2018	Besteed	Doorgeschoven naar latere jaren	Vrijval
1. Ruimte en water	1.737	110	1.627	0
2. Milieu en energie	2.465	1.295	1.170	0
3. Platteland en natuur	5.395	1.901	3.482	12
4. Bereikbaarheid	5.970	500	5.470	0
5. Economie	5.539	1.156	4.050	332
6. Cultuur en maatschappij	8.288	5.203	3.085	0
7. Openbaar bestuur	0	0	0	0
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	4.364	2.086	2.131	148
Totaal	33.758	12.252	21.015	492
Dekking				
Ten laste van programmakosten	9.717	3.526	6.049	142
Ten laste van bijdragen van derden	10.935	3.968	6.807	159
Ten laste van bestemmingsreserves	5.622	2.040	3.499	82
Algemene reserve (herschikking begrotingsruimte)	-1.773	-644	-1.104	-26
Flexibel budget 2018	9.258	3.360	5.763	135
Totaal	33.758	12.252	21.015	492

Bedragen x € 1.000

6.2.4.4. Verslag van bevindingen controle jaarrekening 2018 van de accountant

Op het moment dat wij de Rekening 2018 aangeboden hebben aan uw Staten, was onze accountant Ernst & Young (EY) nog bezig met het afronden van zijn controlewerkzaamheden en het opstellen van het verslag van bevindingen. Dit verslag van bevindingen zal separaat aan u worden aangeboden inclusief onze reactie hierop.

7. Geheimhouding

De Grondexploitatie Blauwestad 2019 ligt vertrouwelijk ter inzage in de Statenkast. Aangezien de grondexploitatie vertrouwelijke informatie over de bedrijfsvoering bevat, leggen wij u op grond van artikel 25 van de Provinciewet geheimhouding op voor bovengenoemde informatie en stellen u voor om deze opgelegde geheimhoudingsplicht in uw vergadering te bekrachtigen. Al eerder hebben uw Staten bekrachtigd dat de Grondexploitatie Blauwestad 2019 vertrouwelijk behandeld dient te worden.

8. Voorstel

Wij stellen u voor het in ontwerp bij deze voordracht gevoegde besluit vast te stellen.

Groningen, 9 april 2019.

Gedeputeerde Staten van Groningen:

F.J. Paas , voorzitter.

H. Schrikkema , locosecretaris.

Behandeld door : H.A. Boeijen
Telefoonnummer : 050-316 4396
e-mail : h.a.boeijenk@provinciegroningen.nl

Bijlagen bij de voordracht

Nr.	Titel	Soort bijlage
1	Overboekingen 2018-2019	Achtergrondinformatie
2	Rekening 2018 + Bijlagenboek	Voordracht
3	Grondexploitatie Blauwestad 2019	(vertrouwelijk ter inzage in de Statenkast)

Nr.

Provinciale Staten van Groningen:

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 9 april 2019, nr. 2019-029622, FC;

Gelet op:

- artikel 201 van de Provinciewet;
- de Verordening Accountantscontrole provincie Groningen (ex artikel 217 Provinciewet) en
- de Financiële Verordening van de provincie Groningen 2017 (ex artikel 216 Provinciewet);

Besluiten:

Voorgesteld wordt:

- A. De Grondexploitatie (GREX) Blauwestad 2019 vast te stellen en de looptijd te handhaven op 20 jaar. Op basis van de GREX Blauwestad 2019 verlagen we de voorziening Blauwestad met € 2.046.000. Deze vrijval komt ten gunste van de reserve Compensatie dividend Essent;
- B. Op grond van de Provinciewet de geheimhouding te bekrachtigen van de GREX Blauwestad 2019 die ter inzage in de Statenkast ligt;
- C. De Rekening 2018 vast te stellen met een gerealiseerd resultaat van € 9.776.917;
- D. Het gerealiseerd resultaat 2018 als volgt te bestemmen:
 - i. In verband met het vrijvallen van gelabelde bedragen ouder dan 5 jaar binnen de:
 - a. Algemene reserve ad € 250.000,00
 - b. Reserve ESFI ad € 596.161,16
 - c. Reserve Cofinanciering Kompas ad € 23.555,80
 - d. Reserve Provinciale meefinanciering ad € 1.166.619,69in totaliteit € 2.036.336,65 laten vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve en de reserve Cofinanciering Kompas op te heffen;
 - ii. Het nadeel van € 531.796 als gevolg van het treffen van een voorziening voor het Investeringsfonds Groningen B.V. te dekken uit de Algemene reserve - onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit;
 - iii. De kosten als gevolg van de handhaving bij North Refinery ad € 261.921 te dekken ten laste van de Algemene reserve - onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit;
 - iv. In verband met overboekingen van 2018 naar 2019:
 - a. € 9.790.800 toe te voegen aan de Algemene reserve. Hiermee blijven deze middelen overeenkomstig het oorspronkelijke doel beschikbaar;
 - b. Toekennen van categorie 1 voor structurele overboekingen aan:
 - i. Radarvoorziening Eemshaven tot en met 2021;
 - ii. Programmamanagement Eems-Dollard 2050, Dubbele Dijk en Kleirijperij tot en met 2021;
 - iii. Kadewerken Noord-Willemskanaal tot en met 2021;
 - iv. Compensatiepakket verduurzaming OV tot en met 2022;
 - v. Verduurzaming OV tot en met 2020;
 - vi. Gastvrij beveiligen tot en met 2020;
 - vii. Betere informatievoorziening tot en met 2020;
 - v. De in 2018 vrijvallende middelen van de duurzaamheidsleningen ter grootte van € 690.022 in te zetten voor energiemaatregelen in de gebouwde omgeving;
 - vi. De vrijval van twee vastgoedsubsidies uit het Actieprogramma Werk, Energie en Leefbaarheid ad € 458.920 toe te voegen aan de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden;
 - vii. Het stamkapitaal (reserve Compensatie dividend Essent) aan te vullen met € 833.614 vanuit het rekeningresultaat 2018 conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2017 (26/2017) over de investeringen in Groningen Airport Eelde en het bijbehorende Compensatiepakket;
 - viii. € 833.614 toevoegen aan de begrotingsruimte 2019-2023 (nieuw beleid collegeperiode 2019-2023);
- E. De 9^e wijziging van de Begroting 2019, betreffende de overboekingen uit 2018 en de overige bestemmingen van het rekeningresultaat 2018, vast te stellen;

F. De volgende stukken voor kennisgeving aan te nemen:

1. Verslag van bevindingen controle jaarrekening van de accountant en de reactie van ons college hierop;
2. Beantwoording Statenvragen over de jaarrekening c.a.

Groningen,

Provinciale Staten voornoemd:

, voorzitter.

, griffier.

Bijlagen bij het besluit

Nr.	Titel	Soort bijlage
1	9 ^e wijziging Begroting 2019	Ontwerpbesluit
2	Rekening 2018	Rekening
3	Bijlagenboek Rekening 2018	Bijlagen bij Rekening

PROVINCIE GRONINGEN

Nr.

Dienstjaar: 2019
9^e wijziging

Provinciale Staten van Groningen:

BESLUITEN:

de begroting van lasten en baten
te wijzigen als volgt:

9^e wijziging begroting 2019 (Overboeking kredieten bij Jaarrekening 2018 en overige bestemming rekeningresultaat 2018)

Programma (naam+nr.)	Product-groep (nummer)	L of B *)	2019	2020	2021	2022
2. Milieu en energie	4601	L	690.022	0	0	0
2. Milieu en energie	4602	L	275.600	0	0	0
3. Platteland en natuur	5202	L	469.000	1.140.700	620.900	0
4. Bereikbaarheid	2100	L	1.068.000	0	0	0
4. Bereikbaarheid	2300	L	5.500.000	0	0	0
5. Economie	6200	L	50.000	0	0	0
5. Economie	6902	L	20.300	20.300	0	0
7. Openbaar bestuur	1100	L	35.000	0	0	0
7. Openbaar bestuur	1600	L	66.000	0	0	0
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	0501	L	525.000	0	0	0
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	0800	L	4.122.587	0	0	0
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	0800	B	13.655.123	1.161.000	620.900	0
	Totaal Lasten		12.821.509	1.161.000	620.900	0
	Totaal Baten		13.655.123	1.161.000	620.900	0
	Totaal Saldo		-833.614	0	0	0

Bijlage 1. Overboekingen 2018-2019

A. Negatieve overboekingen

Overboeking	Toelichting
Stichting Fonds Nieuwe Doen -/- € 178.000 (cat. 1)	In 2018 is binnen het Fonds Nieuwe Doen het energiedeel uitgebreid met € 25 miljoen. Als gevolg van deze uitbreiding zijn de exploitatiekosten in 2018 toegenomen. Passend binnen het door uw Staten beschikbare meerjarenbudget voor het Fonds Nieuwe Doen, hebben wij extra middelen voor exploitatiekosten beschikbaar gesteld. Dit resulteert in een negatieve overboeking van € 178.000.
NAD Nuis exploitatie -/- € 56.700 (cat. 1)	In 2018 hebben wij voor de uitvoering van incidentele projecten extra middelen beschikbaar gesteld aan het Noordelijk Archeologisch Depot (NAD) in Nuis. Dit resulteert in een negatieve overboeking van € 56.700.
RHC Groninger Archieven -/- € 5.800 (cat. 1)	In januari 2018 hebben GS het besluit genomen om € 149.483 te verlenen aan RHC Groninger Archieven. Toen is geconstateerd dat het budget ontoereikend was en besloten het tekort te dekken uit het krediet procesgelden. De bedoeling was om dit mee te nemen bij de Najaarsnota 2018. De begroting is echter niet aangepast op dit onderdeel. Het krediet procesgelden kent een positief resultaat van € 33.000.
Regionale investeringssteun Groningen -/- € 1.934.500 (cat. DU)	Voor de subsidieregeling Regionale Investeringssteun Groningen (RIG) hebben het Rijk en Economic Board Groningen middelen beschikbaar gesteld. De regeling wordt uitgevoerd door het SNN. In 2018 hebben wij via de Decembercirculaire in het Provinciefonds € 5 miljoen ontvangen. De verwachting was dat dit in 2018 niet benodigd was en is het bedrag toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. De hogere lasten in 2018 worden verrekend met de reserve Overboeking kredieten.
Impuls omgevingsveiligheid -/- € 18.600 (cat. DU)	In 2018 hebben wij ten onrechte een nog te betalen post opgenomen van circa € 18.600. Het betreft een opdracht aan de ODG voor een project uit 2017. Het heeft geen relatie met Impuls Omgevingsveiligheid. In 2019 valt deze ten onrechte nog te betalen post vrij ten gunste van het krediet impuls omgevingsveiligheid.

B. Overboekingen > € 1 miljoen

Overboeking	Toelichting
Retailagenda € 1,6 miljoen (2017-2018: € 1,3 miljoen)	Gemeenten hebben een langere aanlooperperiode nodig dan ingeschat voor zij een goed onderbouwde subsidieaanvraag voor visieontwikkeling en/of uitvoering kunnen indienen.
Programma Energietransitie 2016-2019 € 1,0 miljoen (2017-2018: € 0,9 miljoen)	Initiatieven, acties en activiteiten die binnen dit programma zijn ingezet, kennen veelal een langere doorlooptijd. De kosten zullen volgen en/of zich de komende periode doorzetten.
Capaciteitskredieten € 1,5 miljoen (2017-2018: € 0,2 miljoen)	Om diverse redenen schuift de uitvoering van projecten naar achteren.

Overboeking	Toelichting
Investering Groningen Airport Eelde € 1,7 miljoen (2017-2018: € 1,8 miljoen)	De subsidies die betrekking hebben op Groningen Airport Eelde zijn door de provincie Groningen namens alle subsidieverstrekende overheden verleend. Het blijkt lastig om hier een goede inschatting van te maken. De bestedingen worden gedekt uit bijdragen van de subsidieverstrekende overheden. De niet bestede provinciale middelen zijn toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten om vervolgens in 2019 weer in te zetten.
GRRG en RORG € 2,8 miljoen (2017-2018: n.v.t.)	Om alle aanvragen goed te kunnen beoordelen is de termijn van behandeling verlengd. Dit heeft als gevolg gehad dat de subsidies begin 2019 zijn verleend, in plaats van eind 2018.
Uitvoeringsprogramma leefbaarheid € 2,8 miljoen (2017-2018: -/- € 0,6 miljoen)	Om diverse redenen (waaronder afhankelijkheid van derden) schuift de lastneming naar achteren.